

In samenwerking met

BM-RAPPORT 2011-

Onderzoek naar vleermuizen, gierzwaluw en huismus

Oranjebuurt Strijen

T.P. Molenaar en L. Boon, 30 september 2011.

DEFINITIEF

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Werkwijze en inspanning	3
2.1	Vleermuizen	3
2.2	Gierzwaluw en huismus	4
3	Omschrijving plangebied	5
4	Resultaten	5
4.1	Vleermuizen	5
4.2	Gierzwaluw en huismus	7
5	Ingrep	7
6	Toetsing aan de Flora- en faunawet	8
6.1	Effecten	8
6.2	Toetsing Flora- en faunawet	8
7	Conclusies en aanbevelingen	9
7.1	Conclusies	9
7.2	Aanbevelingen	9
Bijlage 1	Verspreidingskaart vleermuizen	11
Bijlage 2	Verspreidingskaart gierzwaluw en huismus	14

1 Inleiding

Men is voornemens een aantal huizen te slopen in de Oranjebuurt in Strijen. In samenwerking met Aveco de Bondt heeft Buro Maerlant in dit kader een nader onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen en naar de huismus en de gierzwaluw.

2 Werkwijze en inspanning

2.1 Vleermuizen

Op 30 mei, 21 juni, 25 augustus en 10 september 2011 is het plangebied geïnventariseerd op vleermuizen. De eerste twee rondes waren een gehele nacht, van een uur voor zonsondergang tot een uur na zonsopkomst. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in deze paragraaf nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden ideaal voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1: Datum, temperatuur, bewolking, neerslag en windkracht van de dagen waarop de inventarisatie uitgevoerd is.

Datum	Tijdstip	Naam medewerker	Weersomstandigheden
30-05-2011	gehele nacht	T.P. Molenaar	18,0 °C \ 2 Bft \ lichte regen \ geheel bewolkt
21-06-2011	gehele nacht	T.P. Molenaar	16,0 °C \ 2 Bft \ droog \ geheel bewolkt
21-06-11	nacht	T.P. Molenaar	15,9 °C \ 0 Bft \ droog \ licht bewolkt
10-09-2011	nacht	T.P. Molenaar	17,1 °C \ 1 Bft \ droog \ helder

2.2 Gierzwaluw en huismus

Werkwijze

Het onderzoeksgebied is conform de Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek 2011 (van Dijk A.J. & Boele A., 2011) door L. Boon vijf keer op Gierzwaluw en Huismus onderzocht (Tabel 2).

Tabel 2: Datum, temperatuur, bewolking, neerslag en windkracht van de dagen waarop de inventarisatie uitgevoerd is.

Veldbezoek	Datum	Moment	Onderzochte soort (en)	Weersomstandigheden
1	29-02-2011	ochtend	huismus	6,0 °C \ 1 Bft \ droog \ onbewolkt
2	20-04-11	ochtend	huismus	15,5 °C \ 2 Bft \ droog \ onbewolkt
3	07-05-11	ochtend	gierzwaluw / huismus	20,3 °C \ 3 Bft \ droog \ licht bewolkt
4	19-05-11	ochtend	gierzwaluw / huismus	12,2 °C \ 2 Bft \ droog \ zwaar bewolkt
5	07-07-11	avond	gierzwaluw / huismus	17,6 °C \ 2 Bft \ droog \ zwaar bewolkt

Gierzwaluw

Er zijn 3 veldbezoeken in de periode 1 mei - 15 juli uitgevoerd. Eén ronde vond plaats in mei, in verband met dieren (3e of 4e generatie) die later in het seizoen 'niet broedend' aansluiten bij bestaande broedpopulaties.

Huisumus

De methode die tijdens dit onderzoek (deze methode is eind 2009 ontwikkeld) gehanteerd wordt, is afgeleid van het zogenaamde MUS-project (Meetnet Urbane Soorten) van Vogelonderzoek Nederland (SOVON) en Vogelbescherming Nederland. Die methode werd ontwikkeld om vogelsoorten als de Huismus, die gebonden zijn

aan stedelijke milieus, te inventariseren. Eén broedseizoen bestaat uit drie telperiodes waarin de locatie(s) bezocht worden.

- Periode 1: 1 april - 30 april
- Periode 2: 15 mei - 15 juni
- Periode 3: 15 juni - 15 juli

Tijdens het onderzoek is gebruik gemaakt van een verrekijker (Swarovski EL 10x42 WB Swarovision).

3 Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen in Strijen en bestaat uit een deel van de bebouwing aan de Sportlaan, Bernhardstraat, Julianastraat en de Margrietstraat. In figuur 1 is de situering van het plangebied weergegeven.

Figuur 1: ligging plangebied

Binnen het plangebied zijn de volgende habitattypen aanwezig.

- enkele gebouwen met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur
- tuinen
- openbaar groen

4 Resultaten

4.1 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek zijn vier soorten vleermuizen aangetroffen:

- gewone dwergvleermuis – *Pipistrellus pipistrellus*
- ruige dwergvleermuis – *Pipistrellus nathusii*
- laatvlieger – *Eptesicus serotinus*
- meervleermuis – *Myotis dasycneme*

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld.

Per soort

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de meest voorkomende soort in het plangebied en is tijdens alle ronden aangetroffen. Het aantal dieren ligt in verhouding met het type wijk laag en is daardoor ook geen essentieel foerageergebied te noemen.

In de periode mei – juni zijn in het plangebied twee zomerverblijfplaatsen aangetroffen. Ook in bebouwing net buiten het plangebied zijn twee zomerverblijfplaatsen aangetroffen. In het najaar zijn door het hele plangebied heen baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis gevonden. De mannetjes vliegen rondom hun paarverblijfplaats om vrouwtjes te lokken. Omdat de mannetjes rondvliegen is het moeilijk de exacte locatie van de verblijfplaats te achterhalen. Na twee ronden zijn tenminste zes paarverblijfplaatsen in het plangebied vastgesteld net buiten het plangebied zijn nog eens drie paarverblijfplaatsen gevonden. Gezien het aantal roepende mannetjes lijkt een schatting van zes paarverblijfplaatsen reëel.

Paarverblijfplaatsen doen ook vaak dienst als winterverblijfplaats. Het is zeer aannemelijk dat een deel van de in het najaar aanwezige dieren in de spouwmuur van de bebouwing overwinterd.

Kraam-, en massawinterverblijfplaatsen zijn niet aangetroffen, essentiële vliegroutes zijn ook niet aangetroffen.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is in het najaar opvallend veel aanwezig in een plangebied zonder bomen met holtes. In totaal zijn er vier paarverblijfplaatsen vastgesteld. Een ervan ligt net buiten het plangebied. In het voorjaar is net buiten het plangebied een zomerverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aangetroffen. De dieren zitten achter de aftimmering rondom de dakgoot. Gedurende het onderzoek is een enkele ruige dwergvleermuis foeragerend waargenomen.

Paar- en winterverblijfplaatsen zijn niet aangetroffen. Essentiële vliegroutes en/of foerageergebied is niet aanwezig.

Laatvlieger

De laatvlieger is een enkele keer foeragerend aangetroffen in het voorjaar. Het plangebied heeft verder geen functie voor de laatvlieger, vaste rust- en verblijfplaatsen of essentiële vliegroutes en foerageergebied is niet aanwezig in het plangebied.

Meervleermuis

De meervleermuis is eenmaal foeragerend waargenomen boven de vaart ten westen van het plangebied. Binnen het plangebied zijn geen vaste rust of verblijfplaatsen waargenomen.

Per functie

Foerageergebied

Het plangebied fungeert voor gewone dwergvleermuis en in mindere mate voor ruige dwergvleermuis en laatvlieger als foerageergebied. De aantallen zijn betrekkelijk laag wat doet vermoeden dat het voornamelijk om solitair verblijvende mannetjes gaat die in de woonwijk hun zomerverblijfplaats hebben. De aantallen zijn dusdanig laag dat het niet om essentieel foerageergebied gaat.

Vliegroutes

Het plangebied heeft geen duidelijk lijnvormige elementen in zich. Vliegroutes zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht in het plangebied.

Vaste rust- en of verblijfplaatsen

In de periode mei – juli zijn enkele zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Het gaat om solitair levende mannetjes of seksueel niet actieve individuen.

In het najaar zijn veel paarverblijfplaatsen van gewone- en ruige dwergvleermuis aangetroffen. Negen van de gewone dwergvleermuis en vier van de ruige dwergvleermuis. Het plangebied, en waarschijnlijk de hele wijk, is daarmee van belang voor de lokale populatie. Voor beide soorten geldt dat een mannetje een aantal vrouwtjes verzameld in de paarperiode. Dit houdt in dat er in het najaar 20 tot 50 gewone dwergvleermuizen en 8 tot 20 ruige dwergvleermuizen in en in de directe omgeving van het plangebied verblijven.

Paarverblijfplaatsen doen vaak ook dienst als winterverblijfplaats., redelijkerwijs mag aangenomen worden dat een aantal van de paarverblijfplaatsen ook in de winter gebruikt worden. Aanwijzingen voor een massa winterverblijfplaats zijn niet aangetroffen.

Gedurende het onderzoek is geen kraamverblijfplaats aangetroffen.

4.2 Gierzwaluw en huismus

In tabel 3 en bijlage 2 zijn de resultaten van het Gierzwaluw- en Huismusonderzoek weergegeven. In tabel 3 zijn de soorten op alfabetische volgorde weergegeven en indien van toepassing vermelding op de Rode Lijst .

Tabel 3: Resultaten broedvogelonderzoek.

Soort	Aantal	Rode Lijst	Opmerking
gierzwaluw	10	nee	
huismus	11	Ja, gevoelige soort	Tijdens de veldbezoeken zijn diverse waarnemingen gedaan van foeragerende Huismussen in de tuinen van het onderzoeksgebied.

5 Ingrep

De initiatiefnemer is voornemens om in de Oranjebuurt in Strijen de bestaande bebouwing te slopen. De vrijgekomen ruimte wordt benut voor nieuwbouw woningen. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- het slopen van panden

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Mogelijk ook onder belang; e. dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten. Maar dan moet het plan, aantoonbaar, onderdeel uitmaken van provinciaal en landelijk beleid.

6 Toetsing aan de Flora- en faunawet

6.1 Effecten

Vleermuizen

Het slopen van de panden heeft negatieve effecten op de gewone- en ruige dwergvleermuis. In eerste instantie verdwijnen zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Dit heeft slechts beperkt effect op de lokale populatie. Het slopen van de panden heeft tevens tot gevolg dat de paarverblijfplaatsen van gewone- en ruige dwergvleermuis verdwijnen. Dit heeft een duidelijk negatief effect op de lokale populatie. De lokale populatie gewone dwergvleermuizen bedraagt naar verwachting tussen de 400 á 500 individuen. De lokale populatie ruige dwergvleermuizen is kleiner en eigenlijk alleen in het najaar aanwezig. Naar verwachting gaat het om 100 á 150 individuen.

Paarverblijfplaatsen zijn belangrijk, parende dieren zorgen voor een gezonde populatie. Het verdwijnen van deze dieren leidt tot een verminderd reproductie succes. Voor beide populaties kan dit oplopen tot een achteruitgang 5 - 10% van de huidige populatie. Dit heeft een effect op de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Gierzwaluw en huismus

De geplande activiteiten resulteren in:

- Het verwijderen van 10 vaste rust- en verblijfplaatsen van Gierzwaluw.
- Het verwijderen van 11 vaste rust- en verblijfplaatsen alsmede geschikt rust- en foerageergebied van Huismus.

6.2 Toetsing Flora- en faunawet

Vleermuizen

De voorgenomen ingreep is in strijd met de Flora- en faunawet, het verwijderen van vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten is verboden. Ingrepen die een negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van een beschermde soort zijn eveneens verboden.

Met de voorgenomen ingreep worden vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone- en ruige dwergvleermuis verwijderd, bovendien heeft het een duidelijk negatief effect op de lokale populatie. Beide soorten die beschermt zijn middels de Flora- en faunawet.

Gierzwaluw en huismus / overige vogels

De voorgenomen ingreep is in strijd met de Flora- en faunawet, het verwijderen van vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten is verboden. Ingrepen die een negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van een beschermde soort zijn eveneens verboden.

Met de voorgenomen ingreep worden vaste rust- en verblijfplaatsen van de gierzwaluw en de huismus verwijderd.

In het projectgebied zijn tevens diverse 'overige' (inheemse) broedvogels aangetroffen, waaronder Merel en Spreeuw. De periode waarin broedgevallen van vogels voor kunnen komen is grofweg van 15 maart tot en met 15 juli. Echter, vaak zijn hier uitzondering op. Indien werkzaamheden in deze periode worden uitgevoerd, dient voorafgaand het onderzoeksgebied onderzocht te worden op bezette nesten/broedgevallen zodat broedgevallen niet worden verstoord en verontrust.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Vleermuizen

- De ingreep leidt tot het verdwijnen van zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis
- De ingreep leidt tot het verdwijnen van paar- en winterverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis.
- De ingreep heeft effect op de gunstige staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

Gierzwaluw en huismus

De geplande activiteiten resulteren in:

- Het verdwijnen van 10 vaste rust- en verblijfplaatsen van Gierzwaluw.
- Het verdwijnen van 11 vaste rust- en verblijfplaatsen alsmede van geschikt rust- en foerageergebied van Huismus.

In het projectgebied zijn tevens diverse 'overige' (inheemse) broedvogels aangetroffen, waaronder Merel en Spreeuw. De periode waarin broedgevallen van vogels voor kunnen komen is grofweg van 15 maart tot en met 15 juli. Echter, vaak zijn hier uitzondering op. Broedende vogels zijn onder de Flora- en faunawet zwaar beschermd. Het verontrusten, verstoren of vernietigen is een overtreding.

Er is één Rode Lijstsoort in het onderzoeksgebied aangetroffen: Huismus. Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermd diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

7.2 Aanbevelingen

Vleermuizen

- Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen dient de initiatiefnemer een mitigatieplan op te laten stellen. Wanneer het niet mogelijk is alle effecten middels een mitigatieplan te voorkomen dien een ontheffing aangevraagd te worden.

Gierzwaluw en huismus / overige vogels

Door het uitvoeren van mitigerende maatregelen dient te worden voorkomen dat de Flora- en faunawet wordt overtreden. Het gaat hierbij om het behoud van de functionaliteit van het onderzoeksgebied als voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de Huismus en de Gierzwaluw. Het betreft hier de functies van het onderzoeksgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, in het bijzonder nesten en schuil- en foerageergebied.

Door middel van het opstellen van een mitigatieplan – door een deskundig ecoloog – dient dit concreet invulling te krijgen. Er dient antwoord gegeven te worden op de volgende vragen:

- In hoeverre wordt deze functionaliteit aangetast door de voorgenomen werkzaamheden?
- Zijn er alternatieven voor de betreffende soorten? Is er bijvoorbeeld een netwerk van vaste rust- en

verblijfplaatsen?

- Welke mitigerende maatregelen zijn uitgevoerd of worden genomen om de functionaliteit te behouden? Het moet ecologisch onderbouwd zijn dat de maatregelen met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zullen werken.

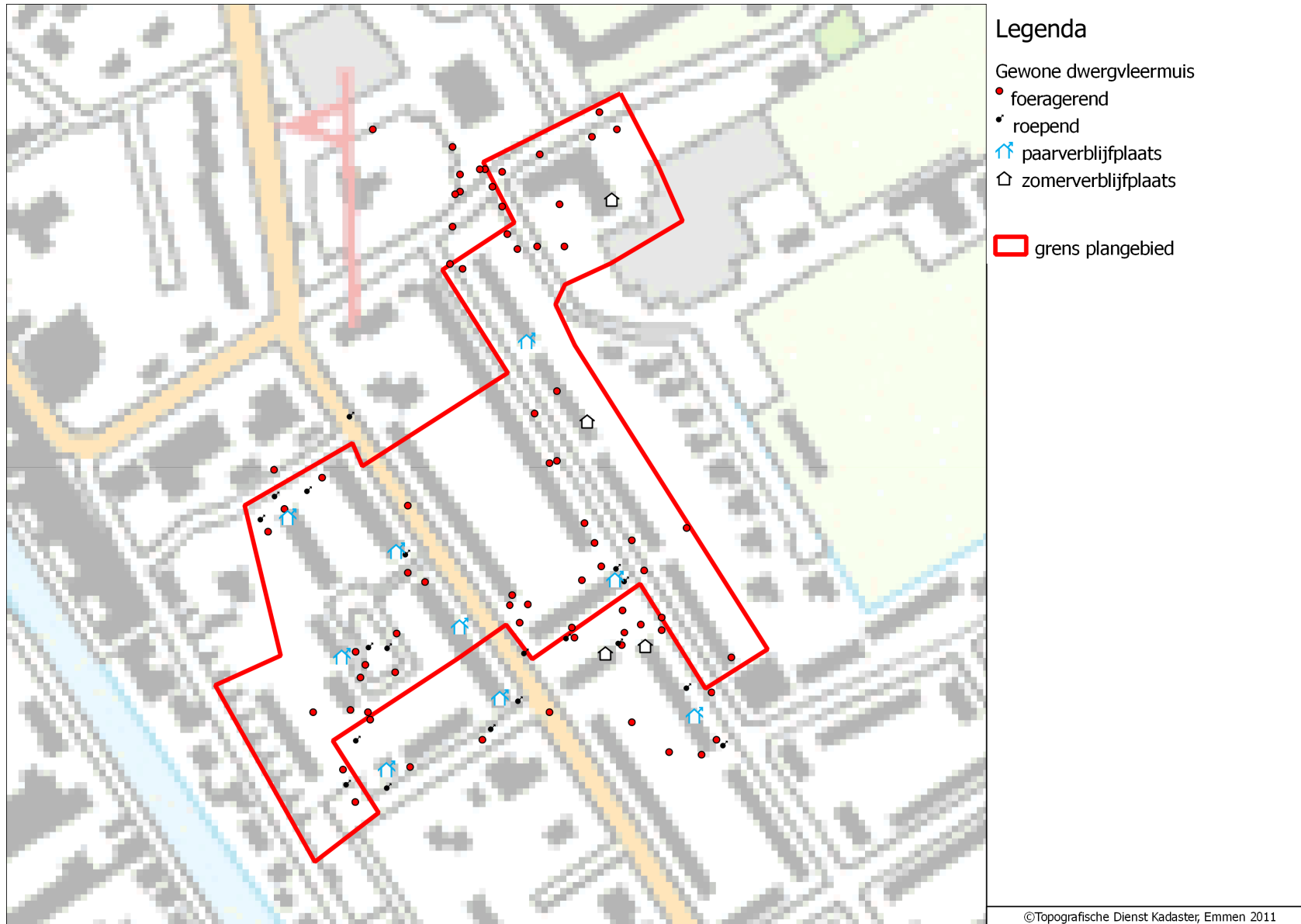
Het is mogelijk het mitigatieplan te laten toetsen door bevoegd gezag (Dienst Regeling van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie). Met een zogenaamde positieve afwijzing wordt aangegeven dat er geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is en dat conform Flora- en faunawet wordt gehandeld.

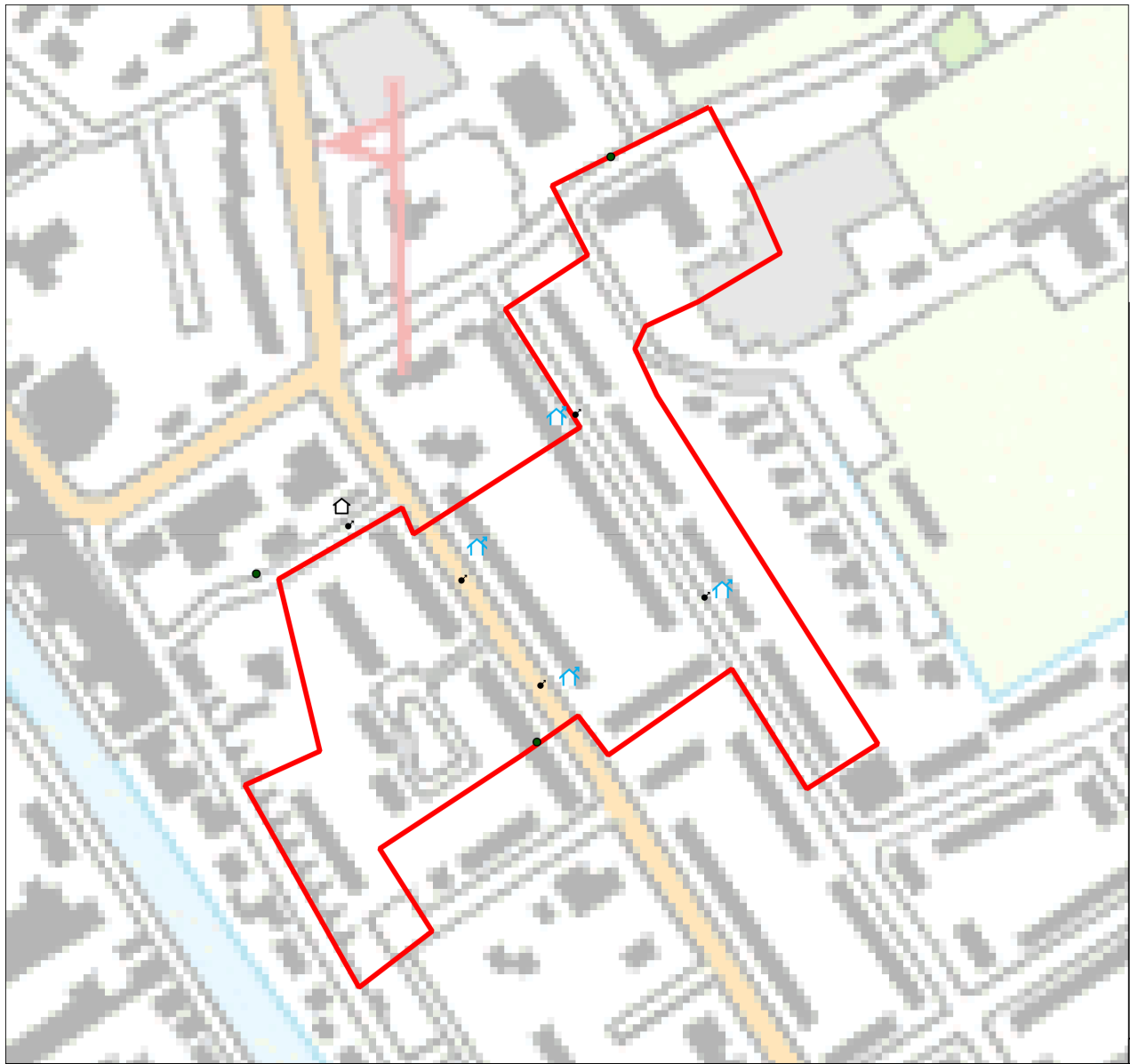
Het is niet mogelijk een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te krijgen. Voor vogels geldt dat alleen een ontheffing verkregen kan worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. De geplande activiteiten vallen hier niet onder. De belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna (belang b)
- Veiligheid van het luchtverkeer (belang c)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (belang d)

Indien werkzaamheden in de periode 15 maart – 15 juli worden uitgevoerd, dient voorafgaand onderzocht te worden op bezette nesten/broedgevallen zodat broedgevallen niet worden verstoord en verontrust.

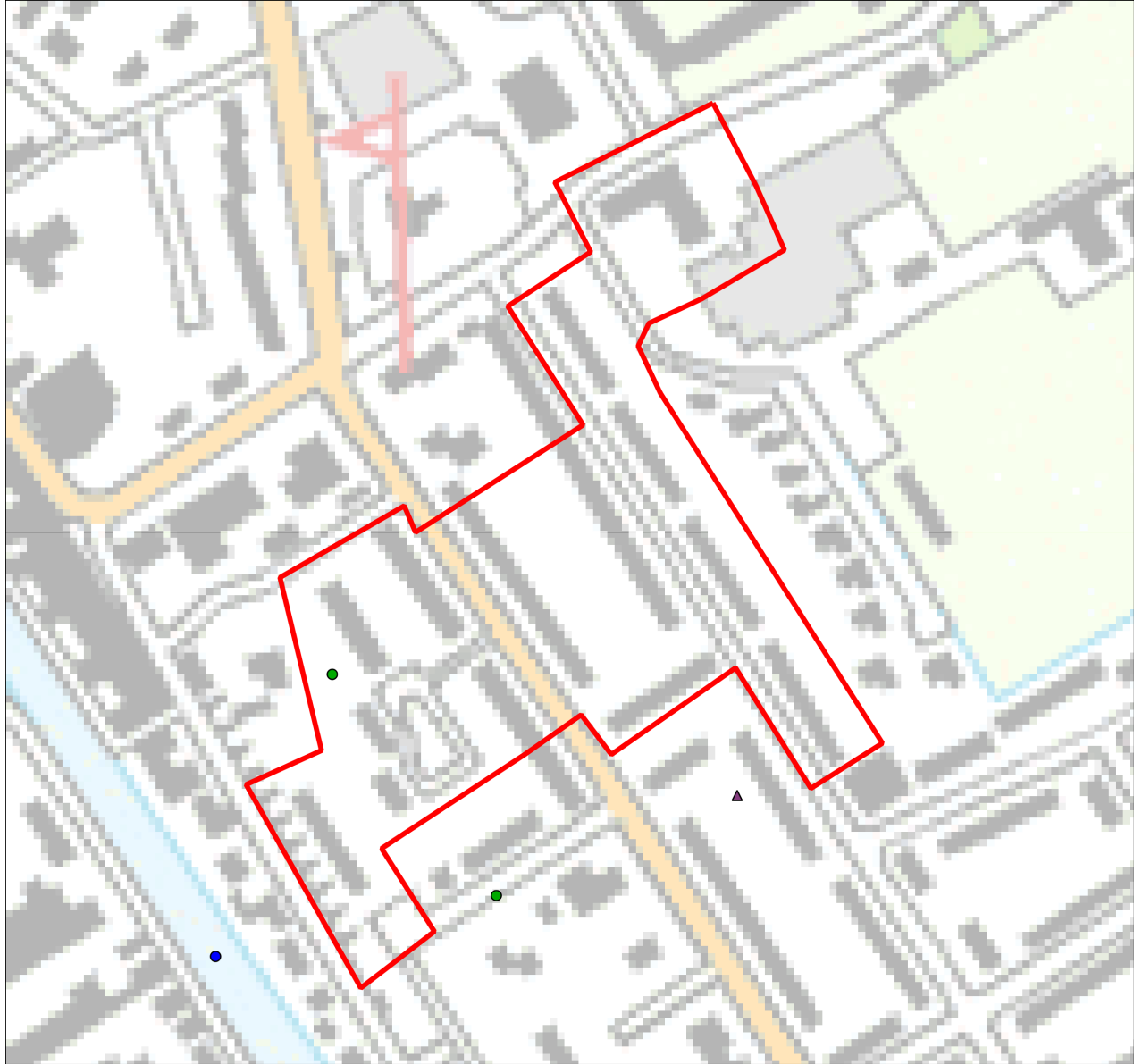
Bijlage 1 Verspreidingskaart vleermuizen

Legenda

- Ruige dwergvleermuis
- foeragerend
- roepend
- 🏠 paarverblijfplaats
- 🏠 zomerverblijfplaats
- 🔴 grens plangebied

Legenda

- overige waarnemingen
- Laatvlieger
- Meervleermuis
- ▲ Egel
- grens plangebied

Bijlage 2 Verspreidingskaart gierzwaluw en huismus

Afbeelding 2 Aangetroffen vaste rust- en verblijfplaatsen Gierzwaluw (Rood) en Huismus (Geel) in onderzoeksgebied Oranjebuurt, gemeente Strijen